

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 8 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, november 17.

Gabona-spekuláció.

(K. Ö.) Az idei gabonakampány nem nélkülözi az érdekes mozzanatosokat.

A gazdák már régen elszoktak attól, hogy a tőzsde számukra meglepetéseket rejtegetsen. Az árak folytonos és szeretlen leszorításába már annyira beletörődtek, hogy a nagyobb termelő a tavaszi elővételeken, a kisebb termelő pedig azonnal aratás után sietett gabonáját pénzre tenni. A gabonaértékesítésnek ez a folyamánya annyira megszokottá lett, hogy a gazdák ebbe keleti fatalizmussal bele is nyugodtak.

Az idei gabona-kampány azonban a szokottnál eltérő képet mutat. Az első meglepetésszerű lökést a spekulációnak akkor adta meg, mikor a szeptemberi ultimón a kontremin nem tudta a fedezetet előteremteni. Ezek a jó urak ugyanis derűre-borúra adták a szeptemberi buzát, abban bizakodva, hogy a szükség majd csak oda kényszeríti a gazdákat, hogy az eddigi szokás szerint minél előbb adjanak túl a termésen. Ez csodálatosképen nem következett be és a kontremin fiaszkója az árak emelését vonta maga után.

Azt mondjuk, csodálatosképen, mivel igazán csodálkozunk kell a fölött, hogy a tavalyi rendkívüli gyenge termés dacára gazdáink oly soká tudják terméseiket visszatartani. Avagy csakugyan igaz volna az, hogy az országnak gyengébb termése volt, mint azt a hivatalos jelen-

tésekből ki lehetett bönghesni. Tavaly épen merkantilista részről peszsimisztikus felfogással vádolták a gazdasági tudósításokat, nem tudjuk elhinni, hogy a hivatalos jelentések összeállításában a szubjektív felfogásnak s még inkább az egyoldalú álláspontnak meg volna a maga jogosultsága. A spekuláció azonban nem akarta elhinni, hogy az ország nyugati részének termését tönkre tette a jégverés s hogy országos átlagban beszélve, a kukorica-termés nem sikerült. Vagy ha el is hitte, bizott a világpiacban, melyre támaszkodva, nyomta az árakat, a szeptemberi ultimóban azonban utolérte a végét.

A szeptemberi ultimo után csendesen indult meg a gabonaüzlet. A kontremin minden áron beakarta hozni veszteségét és úgy látszott, hogy az sikerülni is fog. Az árak lemorzsolódtak s a termelő tartván az árak további esésétől sietett áruját piacra hozni. A spekuláció manőverét a nagy malmok is támogatták, üzemredukció hírét bocsátva szárnyra. Minden erőlködés azonban hiába valónak bizonyult s a kontremin az árak emelkedését nem tudta feltartóztatni. A fogyasztás fejét veszítve, a kívánt árakat készséggel megadja s a malmok, dacára, hogy folyton a lisztüzlet pangását hajtogatják, élénk kész vásárlásokat tesznek. És a spekuláció kezd szinczerizálni.

Százsor megmondottuk, hogy a spekuláció nem a logika törvényei szerint gondolkodik. Hogy ennek dacára győzedelmeskedik, ez a tőzsdék nemzetközi szervezetében, a tőzsde szolgálatában álló

sajtó nagy hatalmában s a tőzsde monopoliumszerű intézményében bírja magarázatát. Csak akkor győzetik le, ha a természet vas ereje erősebb a spekuláció minden machinációjánál. Ez történt tavaly s ennek a sorsnak néz elé a spekuláció az idén is. Mi a logika törvényei szerint gondolkodván, megmondottuk, hogy tekintve a tavalyi általános rossz világtermést, tekintve, hogy a téli hónapokban arató államok termései ennek következtében az idei kampány megkezdése előtt már elfogytak, még akkor is, ha jó termés lesz világszerte, az árak nem eshetnek a régi nivóra. Nemcsak az elfogyott készleteket kell pótolni, hanem gondoskodni kell új készletekről. A spekuláció szinczerizálásában most már annyit megenged, hogy a vízi utak kihasználásának lehetetlensége némileg indokolja az árak emelkedését, annyira azonban már nem megy, hogy bevallaná, miszerint a világtermés mennyisége kapcsolatosan a tavalyi rossz termésrel az árak emelkedésének képezi biztos alapját. Sajnos, hogy a spekuláció ennek tudatára csak két-három hónap múlva jut, mikor a termelő átvedlik fogyasztóvá.

A gabonaárak alakulására nagy befolyást gyakorol Oroszország termése, melyről a spekuláció annak idején kihíresztelte, hogy kitűnő eredménnyel rendelkezik. Mi megczáfoltuk ezt a hirt s nekünk van igazunk. Oroszország centrumában éhínség uralkodik, amelyet borzasztóságában csak az 1891/92. éhínséghez lehet hasonlítani. A hatóság azonban érthetetlen módon hivatalos jelenté-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A városliget 25 éves jubileuma.

Irt: Rátkay József.

1878-ban elöntötte a Porond városrészt a Körös vize. Hideg téli reggelre viradtunk. December 8-ika volt. Születés-napom.

Nagy-Kut-utca felől városi és önkéntes tűzoltók támadták a vizet. Vátiig mondtam, hogy fakeskedőhöz menjünk tutajnak való gerendákért.

Nem fogadták meg a szavam! Serényi Gusztáv főkapitány, Palotay László ur, mint várad-olaszi plebános jöttek velem a fakeskedőhöz. Jöttek ácsok. Hamarosan összeültöttek a tutajt. Előjöttek a diákok: Komlóssy Ödön. Komlóssy József, Bócz Jenő. Egy szandolinnal behatoltunk a szobába is, tehát nem igaz az, hogy ezzel menteni nem lehet. A kis tutaj beférkőzött az udvarokra s kimentettünk délután 3-ig minden menthető tárgyat és embert. A ruha csonttá fagyott rajtunk. Estére már vigan koczingattunk — Czegléd Sándornál, a mai Kis-pipában.

Az áradás után csolnakokat rendelt a város. Annyi elismerésben részesültünk, hogy azokat nem mások láncolták a hidlátkhoz, hanem mi magunk. Helven kiváló evezőst számlált a »Mentő-csapat«. — 1879-ben 400 embert szállított B.-Újfaluban biztos helyre. Résztvett a csapat minden oly áradásnál, a

hol munkájára szükség volt. Hogy a megáradt Körösön soha nem csolnakáztunk, ezért sokat gúnyoltak, de hát e folyóval bir-e emberi erő?

Élt, virágzott a csapat. Mikor már azt hittem, hogy e csapat segélyével meghódítom a Városligetet: szétszaladtak a tagok. Szétkergette őket az — alapszabály. Pedig de jó, de engedelmes volt valamennyi.

Néhány diák maradt meg irmagul. Mi csolnakáztunk s nekem folyton remegni kellett, hogy egy váratlan áradás leszakítja lánczáról a csolnakot; a hiradás nélkül csolnakázni induló diákokkal baj történik.

A baj csakugyan bekövetkezett. Az ó-budai hajógyárból vásárolt saját csolnakom lapátjait evezés közben tördelte el a hatalmas erejű Gyalokay Kálmán; Jelinek Pista és Varga István tanulók engedély nélkül, sőt tilalom dacára indultak versenyezni! — Valami felkapott, bolond divatnak hódolva, állva eveztek. Vargát előkapta régi szivbaja. Kibukott a csolnakból s mint az orvosi vélemény megállapítá, már a vízbejutás előtt halott volt.

Milyen nap és milyen év volt ez reám nézve, az elképzelhető.

* * *

Az a hírlapi cikk, melyet Jahn a porosz »Turn-Vater« halálának száz éves fordulójáról és a Berlin melletti Hasenhaidéről írtam. Hoványi Géza tisztelt barátom szívében tatraja

talált. 1885-ben kérvényt adtam Nagyvárad törvényhatóságához, hogy a Knorr-füzet ifjúsági játéktér számára engedjék át.

A törvényhatóság megadta azt; a belügy-miniszter ur jóváhagyta kérésem megadását.

1885 márczius 19-én 400 diákkal vonultam ki. Ha bár létszámunk nem is volt 40,000. mint a Mátyást királylyá választó katonáké: Kikiáltottuk, hogy ennek a helynek a neve ezentúl Városliget lesz!

Osszejártuk a 24 Catasztrális hold területet. Nem találtunk egyetlen alkalmas helyet, a hol kifutózhattak a tanulók.

A tanulók első kijövetelét emlékeztetessé tette Frölich Pál azáltal, hogy két rud szálamit felszeletelve küldött a számukra. Az atának kivonult pékek összes készletét megvásárolták Cziffra Gerő és Hoványi Géza urak. A gödrök nagy részét tömni kezdtük másunnan hordott kavicsokkal. A gör. kath. tanítóképezde ifjusága meg ásni kezdte azokat a kén-gödröket, melyek tanubizonyosságok voltak arra nézve, hogy az itt ásandó medret szilip nélkül, a hajcsövesség fogja vízzel ellátni.

Volt a tornaegyletnek 300 forintja. Ebben bizva, kértem engedélyt arra, hogy ide csolnakázó, koresolyázó tavat ássak.

Kijött a törvényhatósági bizottság harmadik szakosztálya. Kérték tőlem a tervet és költségvetést. Rajzolni, mérni én nem tudtam s a kit erre felkértem, az csak 2000 forintért volt hajlandó — segíteni.

Boldog emlékü Römer Flórisunk járt kelt

seiben a nyomort agyon hallgatja s agyon ezáfolja. *Tolsztoj* egy a külföldön megjelent cikkben panaszkodik a hatóság brutálitása ellen. A többi között elmondja, hogy egy magántársaság által felállított sütődét a hatóság bezáratott; a gróf elküldötte fiát a nyomor színhelyére, hol az népkonyhát állított, a hatóság azonban szétzúzatta az asztalokat s az éhező néptömeget szétkergette. Szóval Oroszországban sem szabad éhségnek s nyomorúságnak lenni, akár csak nálunk, hol mindenkinek boldognak kell lenni.

Tudjuk, hogy Oroszország természetfelele nagy befolyást gyakorol a világpiacra a gabonaárakra, első sorban azonban azokban az országokban, amelyekbe Oroszország inportálni szokott. Ezek Németország s Ausztria s mivel hogy utóbbinak mi vagyunk a kenyérellátói, nagyon különös színben tűnik fel az a spekuláció, mely a külföldi események tudásával s azok elhallgatásával, csinálja meg kalkulussát. De a tőzsde szolgálatában álló sajtónak bizony ez az erkölce.

A spekuláció pedig halad tovább azon az uton, mely végre is a gabonaértékesítés terén a termelőnek juttatja a befolyásos rész. A kísérlet e téren Németországban van folyamatban s mondhatjuk, hogy a kísérlet elég biztató.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 17.

Szilágyi Dezső elnökölt. A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után *elnök* bemutatja *Biharvármegye* feliratát az obstrukció ellen.

Elnök jelenti, hogy *Kossuth* Ferencz, *Eötvös* Károly, *Rátkey* László, *Hentaller* Lajos, *Bartha* Ödön, *Tóth* János, *Boda* Vilmos, *Pichler* Győző, *Barabás* Béla, *Kubik* Béla napirend előtt szót kérnek. Megengedi a Ház a felszólalásokat.

A Hentzi szobor ügye.

Elnök: *Kossuth* Ferenczet illeti a szólás joga.

Kossuth Ferencz: A miniszterelnök a Hentzi szobor eltávolítása ügyében tett interpellációjára azt válaszolta, hogy *példaadásról nem tud semmit* s ennek jogosultságát el sem ismeri. Kijelentette azt is, hogy az *Armeebblatt* nem hivatalos organuma a közös hadügyminiszternek. Ezzel szembe állítja *Krieghammer* kommentárját, mely a legfelsőbb hadur hadiparancsát kíséri.

A miniszterelnököt a hadügyminiszter kommentárja lehaszudtolja.

Felkiáltások baloldalon: Szégyen! gyalázat! *Kossuth* Ferencz Kérde a miniszterelnököt, hogy tudta nélkül történt ez a dolog s elvállalja érte a felelősséget?

Bánffy Dezső báró: T. Ház! Miután, mint a t. Elnök ur jelezte, meg a napirend előtt többen kívánnak felszólalni és nem kétlem, sőt egész bizonyosan állithatom, hogy kétségtelenül mindnyájan ezen kérdéshez; méltóztassanak nekem megengedni, ezuttal csak egyet akarok kimondani és ez az, hogy nem ismerem el jogosultságát *Kossuth* Ferencz képviselő urnak a tekintetben, hogy az én multkori nyilatkozatom és a mostani helyzet között ellentétet keressen. (Nagy zaj.)

Kubik Béla: Le tagad mindent.

Bánffy Dezső b. miniszterelnök: *Kossuth* Ferencz képviselő ur az *Armeeblattnak* egy cikkére hivatkozott és én azt mondtam, hogy ezen cikkre vonatkozólag egyáltalában nem ismerem el a jogosultságát annak, hogy azt olyannak méltóztasson tekinteni, mint a mi hivatalos jellegű. Ezt a nyilatkozatot fentartom ma is, az *Armeeblattra* való hivatkozása a képviselő urnak nem volt akkor jogosultsága, amit állítottam akkor, állítom most is. Az *Armeeblatthoz* való viszony egyáltalában nem áll fenn sem a hadügyminiszter sem a hadsereg tekintetében.

Ennyit láttam szükségesnek elmondani, azon ellentétel szemben, a melyet *Kossuth* Ferencz képviselő ur felszólalásában keresett, egyelőre többet nem. (Helyelés).

Kubik Béla: Most éljenezzenek.

Eötvös Károly: A miniszterelnök szavaihoz megjegyzése nincs. Mély sajnálattal veszi tudomásul, hogy a miniszterelnöki székbe ilyen felfogás uralkodik. Az eset szomorú, a nemzetünk érdekeit keményen érintik, nemzetünk meggyalázására állították fel a szobrot. A nemzet felháborodása hatalmasan megnyilatkozott mikor a közös hadsereg egy magasrangú tisztje megkoszoruzta Hentzi sirját.

Hat év előtt a szobor megkoszoruzásának kísérletével ismét fellobbantották a fátynót.

A Hentzi szobornak sok helyet lehet találni. Csak egyetlen egy hely az, a mely a nemzet felháborodását kivívja, hogy a magyar ifjúság szemé elé például állítsák fel.

A kormány előzetes tudtával intézkedett-e a közös hadügyminiszter?

Önök megapaszszák az ifjúság szeretetét. Arra fogják tanítani a magyar ifjúságot, hogy ne a szabadságharcz hívei legyenek példányképei, hanem az esküszegő, a hazája ellen törő Hentzi? A merénylettel, melylyel megfertőztetik az ifjúságot, meggyalázzák nemzetünket. A sérelem abban áll, hogy a közös hadügyminiszter a magyar kormány tudtával intézkedik. Várja a kormányelnök választát. (Éljenzés a szélsőbalon).

A hadügyminiszter indokolása.

Rátkey László: A király tényét nem bírálja, de nem hagyhatja bírálat nélkül a hadiparancsot kísérő indoklást. Ki az a *Krieghammer*, hogy ötven évet átaludt? Azt hiszi, most is zsoldos hadsereg felett uralkodik a király? Hogy meri a Hentzi-szobrot az ifjúság előtt mint olyat feltüntetni, melytől kötelességtudást tanul. Ha a hadügyminiszter tényeiért nem kapunk elégtételt, eljön az az idő, midőn a honvéd-hősök sirján és az aradi Golgotha porai fölött kinő az a fü, melyek vérharmatot fognak hozni és ezek fogják odakiáltani a magyar nemzetnek: Végy magadnak elégtételt! (Élénk helyeslés a szélsőbalon).

Hentaller Lajos: Lásza a tuloldal, mikép gondolkozott *Tisza* Kálmán a Hentzi-szoborról, 1886-ban *Tisza* Kálmán Ugronnak interpellációjára adott válaszában azt, hogy Hentzit tünnetleg ünnepelték halottak napján, *tapintatlan*nak mondta. A nemzet önértetét ő mindig megővja és így gondolkodnak a legmagasabb körök is. Mellőzni kell mindazt, ami félreértésre adhat alkalmat.

Tisza Kálmán beváltotta a szavát, emlékezhetünk, hogy *Edelsheim-Gyulay* lett az áldozata. Reméli, hogy *Tisza* Kálmán ma is ugyanolyan érzellemmel van mint akkor volt, s ma is megkapja a nemzet az elégtételt.

Bartha Ödön: Nem érzi-e a tuloldal, hogy az ilyen arculesapást még egy ilyen enervált nemzet se tud elviselni, a milyennek önkö teték a nemzetet. A közös hadügyminisztert nem lehet felelősségre vonni.

Mert ha a kormány nem járult hozzá, elégtételt kell vennie. Ha hozzájárult, akkor a nemzetnek elégtételt adnia. Arculesapásnak tekinti a nemzettel szemben és követeli az elégtételt. (Éljenzés).

a térségen legnagyobb örömmel. Szüntelen csak azt beszélte, hogy éppen úgy karolta ő fel Győrött egy kopár térséget. Mint fiatal papnak, neki sem volt pénze. Ő is diákokkal fogott a nagy munkához. Egy kis lelkesülés — ő szerinte — többet teremt, mint egy csomó pénz. stb. Addig nézte a ligetet különböző irányban, míg egyszer felkiáltott hogy: *»Ez lesz kérem idővel Nagyvárad legszebb, leglátogatottabb sétateré!»*

Ez a kijelentés nagy hatással volt.

A harmadik szakosztály legtöbb tagja kijelentette, hogy *nekem* — szabad kezett engednek. Egy tag pedig buzgóan kapacitálta a többieket: *»Ne adjuk meg az engedélyt; ezt a helyet nekünk kell — feltalálni!»* stb. stb.

Megkaptam az engedélyt! Másnap két kubikos nekiállott a munkának. Kis tanulók apró csákányokkal, lapátokkal szedték szét a dombot. Négyen-, hatan, lécz- és papir-deszkából készült *trógeren* hordták szét a dombot, a gödrökbe. Azután oszonnázni ült az apró csapat a *»Bandi-fa»* tövébe, mely az ifjan elhunyt *Berkovits Andor* emlékéét őrzi.

Népvándorlás támadt a Liget felé, valahányszor kivonult a 150—300 tagból álló, ásók-, lapátok-, csákányok-, trógeren-, rudak- és gereblyékkal felszerelt csapat.

Büszkén mondták hogy: *»megyünk Rátkey bácsinak dolgozni!»*

Utunkba állt a — paedagogia.

Eltöltötte a gyermeksereget a munkától. Nekifogott a diákság a pénzügyítésnek. Május első napjain 297 forint 40 krt hordott együvé a hangya raj. — Julius 9-én felhasználta a nagyvárad tornaegylet 300 forintját. Aug. 20-án

Hoványi Géza adott 200 forint kölcsönt. Szeptember 16-án 500 forintot vettünk a *»Biharm. keresk. bankból»* váltóra. (Ma is van ott 2 drb. 200 forintos váltónk.) Megindult a tíz forintos kötvények kibocsátása és december 14-én 2 forintos diákjegyekből 16 forint volt a bevételünk.

A ki egyszer az általam készített számadásnál *tisztábat* fog majd a városligetről készíteni, bizonyára érdekes adatokat fog találni tizenhárom év bevételi és kiadási rovatai között, a hol dr. Mihelly Lajos 1886 jan 1-iki 3 kros ujévi-üdvözlét megváltása épenugy van bevételezve, mint a Nagyvárad Takarékpénztár, vagy mások 10—50—100 forintos adományai, melyekről *nyilvános nyugtázást* nem engedett meg *senki, soha!*

Eljött a tavasz. Vigan repült körül a tavon a *»Duna-gőzhajó-Társaság»* egyik hajós kapitánya *Bodrigues* urtól vásárolt sandolin. Lomhán czammogott mellette a Szolnokról vásárolt nagy mentőcsónak. *Nyolczvanhárom* gyermek ült a csónakban dalolva az *»Őszi időt»* meg a *»Liget-indulót»*.

És a mig aggódva kísérem a megterhelt Noé-bárkáját, a *»Jánosfa»* közelében megzendül az *»Őszi idő»* remek dallama. Fejérvári János *»siri csendben»* kihozott 40 polgáristát. E tanulók felejthetlen éneke, az átkinlódt 12 év után, örömkönnyet esalt a szemembe! — De hát az a *»magyar-vasas-német»* is könnyezett.

* * *

Érdekös a kiadás temérdek tétele is. Junius 20-ikán tanyát ütött két kubikos. — Bach Nándor reáltanár ur, reáliskolai tanulókkal

mérte fel és térképezte az egész Ligetet. Junius 28-án az előtört vizen ringott a kis szandolin, alig 64² méter területen.

Julius 4-én öt; aug. 1-én 20 kubikos csákányesapásaitól zengett a Liget. Október 23-án körül volt ásva a tó és ugyanekkor megkezdettük a hidépítést. — Azt terveztük, hogy melegedő helyiségül egy piaci deszka sátrát bérelünk, 100—200 forintot kértek egy-egy darabért. Szállítás, felállítás, tűzbiztosítás szintén a mi terhünk.

November 1-én hozzáfogtunk a ma is meglevő ház építéséhez. Új kiadás. Üres pénztár. Lejáráthoz közeledő váltók. Apadni kezdő viz. Aggódó hitelezők. Temérdek hó. Sztreicholó napszamosok. — Végre decz. 14-én egy darab napos jegyért bejött — 30 krajczár, 11 darab diákjegyért 165 krajczár.

Ott árultuk a jegyet Láposi Lajos barátommal a hid belső bejáratánál. Temérdek néző volt a szigeten. A hid majd leszakadt. És volt napi bevétel 195 krajczár!

Jött azután az első húsvét, 50 frt két napi bevétellel.

A bevétel és kiadás tételei, egy egy nevezetes eseményt juttatnak eszembe.

Legérzékenyebb volt a napszamosok ügye. Minden hófoknál másként kellett locsolni, hogy másnap jó jég legyen. A *»czuczilizmus»* már akkor grasszált. A mint távoztam a ligetből félbemaradt a munka. És találtam újabb kime-netelnél el nem végzett munkát, vagy rossz jeget.

Tóth Jenő ur egy szandolint, Des Echerolles Kruspér család a *»Hableány»* nevű csónakot; Cséplő Péter ur szintén egy szandolint ajándé-

Napirendre tűzni.

Endrey Gyula: Mint családapa tiltakozik az ellen, hogy Hentzit úgy állítsák oda fiaink elé, mint a katonák mintaképét. Megátkozná az az apa a fiát, ha azt ilyesmire tanítanák. Tiltakozunk az ellen és követeljük, hogy e kérdés napirendre tűzzék.

Boda Vilmos: A nemzet 350 éves története nem egyéb, mint folytonos küzdelem alkotmánya, szabadsága mellett, melyet a dinasztával küzdött. A mostani sérelem újabb ok a küzdelemben. Csatlakozik előtte szóló társainak kijelentéséhez. (Eljenzés).

Pichler Győző: Hentzi gyáva katona módjára térdre borulva kért kegyelmet pétervárad arulása után Kossuthtól.

Az elnök kéri a szónokot, tartson mértéket kifejezéseiben élők és halottak iránt.

Olay Lajos: Ez történelmi tény.

Pichler Győző: Hát hőiesen térdelt le. Ezt a katonát, Pest bombáztatóját ne ünnepelessék az ifjúsággal. A király hadparancsa még nem sértő, de Krieghammer magyarázata sértő, aki többet merészel belemagyarázni a király szavaiba, mint amennyit a király mond. Ezáltal merénylet nemzetünk ellen.

Elnök: A képviselő ur megint nem tart mértéket.

Hentaller: Nem is lehet.

Pichler: Bocsanat, ma reggel tudtuk meg ezt a dolgot s nem volt időnk meggondolni szavainkat. (Derűtség.) Vigyázzanak akkor, mikor a szobrot el fogják szállítani, akkor *Hentzi emlékére magyar vér fog folyni*. Ezért a vért azok lesznek felelősek, akik eltűrik ezt a gyalázatot. Kéri az ügynek napirendre tűzését.

Barabás Béla: Szégyen pirja ég arcán, hogy a Házban ilyen ügyet kell tárgyalni. Megaláztatás esett a nemzeten! Azt akarják tanítani Hentzi szobrával, hogy a magyar szégyelje magyarságát, hazáját, csak azt tisztelje, aki hazaáruló. A mostoha apa arra kényszeríti a gyermeket, akinek megölték anyját, hogy megcsókozza a gyilkos már elfakult, bemohosodott képét. Ezt követelik most a magyar ifjúságtól. (Viharos tetszés a szélsőbalon.)

Olay Lajos (a jobboldal felé): Nem magyar ember az, aki most nevet.

Elnök: Rendutasítja.

Olay: Hát ne nevéssenek.

Elnök: Ne akarja a Házat regulázni.

Barabás: A vértanuk szobrától eltoltatták a hivatalos világot és katonákat, de Hentzi szobrához elviszik az ifjúságot. (Ugy van! a szélsőbalon. Nagy zaj.) Hát nem a vértanuk-

nak köszöni a hivatalos világ azt, hogy hivatalban van? A tegnapi hadiparancsért Isten és ember előtt Bánffy Dezsőt teszi felelőssé. (Zajos tetszés a szélsőbalon.) Kevés vigasztalás az neki, hogy az a *siremlék lesz Bánffy Dezső siremléke*. (Tetszés.) Csatlakozik az előtesszólók kijelentéséhez. A mint megveti azt a fekete oszlopot, úgy vetem meg azt, aki odaállította: Bánffy Dezsőt! (Percekig tartó éljenzés és taps a szélsőbalon.)

Vihar.

Elnök: Barabás képviselő urat — —

— Éljen Barabás! — kiált a szélsőbal tapsolva, dobogva iszonyu zajjal.

Elnök: Barabás — — —

— Éljen Barabás! Éljen! — rivall a szélsőbal s körülveszik Barabást, gratulálva.

Az elnök harmadszor is bele fog beszédjébe, hevesen csepegtet, de a szélsőbal nem engedi szóhoz.

— Mi is megvetjük! — kiált **Justh Gyula, Fáy István és mások.**

Szilágyi végre úgy fog ki az ellenzéken, hogy nem kezd a Barabás nevével.

— Aki ilyen kifejezéseket használ, az szétépi szabályainkat. Ezért utasítom rendre Barabást.

— Éljen Barabás! — tapsol az egész szélsőbal.

Polónyi: Én fokozott mértékben vetem meg Bánffyt.

Elnök: Ujabb időben szokássá lett, hogy a rendutasított szót ismétlik. Én nem azért ütem ide, hogy szavaimból gúnyt üzzenek.

Fáy István: Csak Bánffyt vetjük meg, ez elnököt tiszteljük.

— Éljen az elnök! — kiált most a szélsőbal.

Elnök: Ne engem tiszteljenek, hanem a széket! Szívesebben leszálok erről a székről, semhogy annak tekintélye az én kezemben foszjon szét. (Mozgás.) Kubik Béláé a szó.

Egy hang: Ki vele Bánffyval!

Elnök: Ugyan ne Bánffyozzanak örökké! (Zajos derűtség.)

Kubik Béla követeli az ügynek napirendre tűzését.

Olay Lajos: Nem tartja magyar embernek Bánffyt. A király minisztere ő, nem a nemzeté. Megszökött a Kossuth temetéséről, arcul csapja most a nemzetet.

Elnök: Figyelmezteti Olayt, hogy a királyt és nemzetet nem szabad így egymással szembeállítani.

Olay: Tisza miniszterelnöksége idejében

csak megkoszoruzni akarták Hentzi sirját és akkor a kormánypárt ez ellen is tiltakozott, azt sem tette magáévá. Hova jutottunk azóta! Vagy vigye keresztül azt a miniszterelnök, hogy ez a szégyenoszlop eltávolíttassék tőlünk egészen, vagy távozzék el ő maga.

Balogh Lajos a napirendre tűzését követeli.

A honvédelmi miniszter.

Fejérváry Géza báró honvédelmi miniszter: Nyugodtan állt a golyózáporban, kéri hallgassa meg az ellenzék is nyugodtan őt. A király saját elhatározása volt, hogy mikor a királyné szobrát a várpalota közelében óhajtotta látni, a harcászobrot elviszik helyéből s neki volt joga arról is intézkedni, hogy a szobrot a hadapródiskola kertjében állítsák föl. Az intézkedést a hadügyminiszterre bízta, aki rendeletét kiadta, természetesen a magyar kormány *tudta nélkül*.

— Nélkül? kérdezték balról.

Fejérváry: Nélkül. (Nagy zaj.) Mikor a lapokból tegnap megismerte a kormány e rendeletét, az előtt álltak, hogy vagy mellette, vagy ellene foglaljanak állást. Az egész két részre oszlik. Az egyik a szoborkérdés, a másik Hentzi magatartása. A szobor nemcsak Hentzi-nek szól, hanem az összes elesetteknek. A felháborodás onnan ered, hogy Hentzi *mint magyar ember a haza ellen szolgált*, továbbá, hogy *Beöthy* Ödönnek és Kossuthnak tett esküjét megszegte s Pestet bombázta. Hivatalos aktákból fog ő most beszélni. Azt állítják, hogy Hentzi magyar ember? (Felkiáltások: Nem!) Ez hát elesik. Azt állítják, hogy Beöthynek esküt tett? Hentzit akkor mint legjellemesebb tábornokot Krakóból Péterváradra küldték. Hentzi nem akart ott lenni — schwarz auf Weisz bebizonyítom.

— Schwarz auf gelb! — kiáltották.

Fejérváry: Hentzi Péterváradon nem volt várparancsnok, hanem alárendelt minőségben küldetett oda. Ezért elégtelen volt. Később vette át a parancsnokságot.

Rigó Ferencz: Szégyen, hogy itt Hentzit védi.

Fejérváry: Akkorában a gyanúsítás láncolata mindenütt meg volt, osztrákoknál, magyaroknál. A magyar kormány ezért bizalmatlanul nézte Hentzi működését. Gyanúsítva őt, leküldte Beöthy Ödönt, aki éjjel mentette fel Hentzit és fedezett alatt vitette Budára. Sehol sincs kimutatva, hogy Beöthy kezébe letette volna az esküt.

Bartha M.: Horváth Mihályban benne van.

kozott a Ligetnek. A többi vásároltam és készíttettem a hol és a hogy tudtam.

Nevezetes volt az első tél jege. Magas víz-állásnál jött az első fagy. Ezer irányu tanácsot kaptam a jég készítésre. Egyszer csak apadni kezd a víz. Meghorpad a jég közepre. Vágom és vágatom a jeget, hogy utána menjen a le-
apadt viznek, Torokgyuladást kapok. A vezetés új egyének kezébe kerül. Tűzoltó-gép huzza a vizet. A föld meg nyeli elfelé rengetegül. Betegen is kihajtatok a Ligetre. Abba hagyatom a sikertelen munkát. Megharagudott rám mindenki, de ennél is jobban fájt az, hogy annyi évi s olyan odaadó tűzoltóságom után, igen nagy díjat követelt az egyesület a gépért s a kijött tűzoltókért.

Már ez éven hallottam, hogy *elveszik tőlem* a Városligetet.

Egyszer híre járt, hogy tífuszt, hideglelést terjeszt a tó vize. — Dr. Mayer Ágoston ur kijött a helyszínére. Sajnákozva jelentette ki, hogy betömik a tavat, mert a mikrobák milliói innen repülnek szét a városba.

A nagypiaczon; a Liget környékén volt sok városi posvány; járdák mellett megzöldült moesarak létezését említettem. Jöttek a szomszédok bizonyítani, hogy a tó vize tiszta, egészséges. Hallgattam a tóban fejlődő bacillusok szaporodási képességét. »Elszántam az életemet.« Poharat hozattam. Jót ittam a tó vizéből. Megkínáltam egy itallal a fő orvos urat is! — Soha nem hallottam azóta, hogy — bacillus van a városligeti tóban.

Mikor a napszámosokat megtanítottam arra, hogy a munka csak egyöntetű rendelkezés után mehet jól, s a ki mások, vagy

a saját esze után jár, az másoktól, vagy önmagától kérje a napdíjat de tőlem nem: jött hozzám új lázítás híre, mely tőlem a diákokat szándékozott elidegeníteni.

Hát ez nem sikerült! Ezért azután »hatóságom« minden további kérdés nélkül kivette kezemből a polgári fiiskolai tornatanítást, azokat a derék fiukat, kik a tűzoltó zászlószentelésnél bizony nem hoztak szégyent Nagyvárad tornatanítására.

Ugyanez a kéz megmozgatta a főgymnáziumban elfoglalt állásomat. Azt kérdezve Nagyvárad püspökétől: »hogy türhet meg katolikus intézetben keresztény embert!«

És megtűrtek azóta is!

Bejártam Bécs, Grác, Pest, Arad, Szeged, Kolozsvár, Kassa, Miskolc koresolyatereit. Nézetem és hazahoztam e városok utcásepréseit. És nem kaptam a Ligetre azóta sem utcáseprést. Pedig hordták azt a városi szekerek a távoli szőlőbe. A »Potyka« *távolabb eső* udvarába. A városi kocsis *távolabb eső* kertjébe. A Ligetre nem! Mert az messze van!

Ültettem fákat és városi rendőrbiztos küldte a Ligetre teheneit, igen sok kárt téve az ifju csemetékben. — Tetten ért farongálókat vittem a kapitányi hivatal elé. Azt kívánták, hogy két tanut is vigyek, aki a rongálást — látta!

Ifju korom sok munkájának félre tett filléreit főispáni tanácsra vettem ki egy megingott hitelű pénztintézetből. Ráköltöttem a Városligetre!

Egyszer a »Tornakör« megalakult. Ismét 70 tag volt együtt. Ezt a testületet gondoltam, hogy a Ligetet tőlem átvesszi. — A »Szabadság«-ban »nekem jött« a »Tornakör választ-

mánya«, azzal gyanúsítva, hogy a Liget terheit *alattomos uton* akarom az ifju egyesület nyakába akasztani.

A liget és annak terhei ma is megvannak. De hova lett a »megoltalmazott« tornakör?

Jött új ellenfél, a *Sport-tér* személyében. Volt olyan tél, hogy néha még koresolyázni is lehetett a reklámokkal aszalt jégen.

Én még mindig adóságokkal küzdöttem. Oda meg segítséget vitt a főmérnök az utmester, a városi kertész, az utcáseprők, a vízvezeték stb.

1893 óta kapok a városi pénztárból évi 200; 1895 óta évi 250 frtot. Viszonzául adok azért évente 250 jegyet Nagyvárad társadalmának. De át fogok adni egy területet, mely jövedelmező lesz. Megtanítok evezni évente 250 diákot. Amott? Ezer frtnál többet kapnak tíz év óta. Most meg pláne 6000 frtot. Van termő talaj, városi kertész, közmunka segítségük és szurós kerítéssel tartják távol a szegényebb sorsu közönséget.

Még sincs ott jég; még sincsen elég közönségük.

*

Isten mentsen, hogy én kötekedni akarnék 18-án soknemű bánatomnak kitörése ez. Huszonöt éve annak, hogy a városliget eszméjét megindítottam. Huszonöt éves barátom Czegléd Sándor. Hozzá megyek hát nov. 18-án este a Városliget 25 éves »történetét« megünnepelni.

Nem hívok meg senkit. Nincs módomban! Nem futja a Liget jövedelme!

— Vége. —

Fejérváry: Akár van, akár nincs, hivatalos akta nincs róla. (Zaj.) Már most föltehető-e, hogy Hentzi Beöthy kezébe letegye az esküt, aki őt letartóztatta. Az sincs bebizonyítva, hogy Kossuth kezébe letette az esküt.

Hentaller: Kossuth bizonyítja.

Fejérváry: Aktát tessék felhozni. Magyar aktát, nem bécsi. Lehetetlen, hogy ne lenne erről akta.

Hentaller: Majd bemutatom.

Fejérváry: Föltehető-e, hogy Hentzit fogásban tartják, ha leteszi az esküt. (Zaj.)

Hentaller: Becsületszóra szabadon bocsájtották.

Fejérváry: Nem tette le az esküt, nem is bocsájtották szabadon. (Nagy zaj.) A bombázás? Itt a tanácskozás termében én sem helyeslem a bombázást. De hogy a háboruban, idegen országban, mit tennék én hasonló körülmények közt, nem tudom.

Bartha Mikós: A reichsrathba menjen.

Fejérváry: Nekem kiabálással nem imponálnak. (Viharos tetszés a jobboldalon.)

Bartha Miklós: Az ur az ország minisztere.

Fejérváry: Tudom én azt jól, Barthától nem fogadhatok el leczkéket. Hát Ujvidéket nem bombázták Péterváradról? Pestről folyton átlövöldöztek Budára.

Hentaller: Nem áll. Csak Hentzi állította azt.

Fejérváry: Hentzi magyar állampolgár nem volt. Esküt Beöthy és Kossuth kezébe nem tett, sehol nincs nyoma s nem valószínű. Itt könnyű beszélni, de tessék a csapat élére állani. Ne gyanúsítsuk a hadügyminisztert politikával. Kéri a Házat, válaszáat tudomásul venni.

Thaly Kálmán, Kossuth Ferencz, Fejérváry br. honvédelmi miniszter személyes ügyben tett felszólalása után áttértek a napirendre. **Orley** Kálmán indítványát a többség megszavazta s kis vita után, hogy holnap a többi javaslatok fölött fognak határozni s szombaton az intézményt fogják tárgyalni.

Az utca nevek megváltoztatása.

— A tanács nagy keresztelője. —

Egy jól rendezett város egyik fontos kelteke, hogy az utcák nevei és a házszámok szembetűnően és pontosan ki legyenek függesztve. A hol ez nincs, vagy nagyon hiányosan van meg, nemcsak az idegeneknek, hanem még a helyi lakosoknak is sok kellemetlenséget okoz.

Nagyvárad bizony e téren igen el van maradva. Nincsen ugyan hét Szapan-, vagy Torda-utcája, mint pl. Kolozsvárnak, de azért itt is kerül 3—4 Pecze és Teleki-utca; olyan meg éppen feles számmal van, a milyennek a nevét csak a »Nagy« és »Kis« jelző különbözteti meg.

A mi pedig a házak számozását illeti, ebben alig hisszük, hogy túl lenne rajtunk bármely más város. Minden 3-ik, 4-ik házon van meg a szám, de ez is egész választéka a festő művészetnek. Lehet találni a tollseprővel kimázolt házszámotól a legmodernebb öntvényig minden elképzelhető kiállítást.

Különösen a házak pontos számozása sarkalja a városi tanácsot, hogy az utcák elnevezésében is az eddigi állapotokat rendezze.

Egy évtizednél messzebb nyúl vissza ez a kérdés.

A nagy tudomány b. e. **Rómer Flóris** készített egy tervet, a mely pontos történelmi adatok alapján javasolja a legtöbb utcának olyan kiváló férfiakról leendő elnevezését, akiknek élete különösen összefügg Nagyvárad multjával.

A becses munkát nem vitték keresztül, de ma is becses utmutatóul szolgál e kérdés megoldásánál.

Később egy bizottság igazán minden rendszer, történelmi alap nélkül összeállította vagy 150 utca és tér új elnevezését.

A közgyűlés elég jól gondolkozott, s a

chaost visszaadta a tanácsnak, hogy egyszerűbb, éppen csak a szükséges újítást proponáló javaslatot készítsen.

Komlóssy József v. tanácsnok fogott a munkához, s kidolgozott egy sokkal egyszerűbb és megfelelőbb tervezetet, a melynek ugyan van még hibája, de ezeket már könnyebben lehet javítani.

A városi tanács tegnap tárgyalta Komlóssy József javaslatát, s megállapodott, hogy a következő utca neveinek megváltoztatását fogja javasolni a közgyűlésnek.

V.-Olasziban:

Kőfaragó-utca: Lukács György-utca,
Nagy-Temető-utca: Temető-utca,
Fácán-sor egyrésze: Szunyog-utca,
Kis-Temető-utca: Béke-utca,
Veréb-utca: Szőlőtelep-utca,
Kereszt-utca: Nagy-kut-utczától a városligetig,
Uri-utca: Nagy-Fürdő-utczával: Uri-utca,
Kis-Fürdő-utca: Fürdő-utca,
Nagy-Pereczes és Szaniszló-utca végig: Szaniszló-u.
József-utca: Verbőczy-utca,
Régi-Posta-utca jobb oldali folytatással: Alapi u.
baloldali folytatása: Szalárdi-utca,

Hidegser-utca: Hoványi Lajos utca,
Kórház-utca: Árvaház-utca,
Borz-utca: Gimnázium-utca,
Kovács-utca: Akadémia-utca,
Patak-utca: Szentpéter-utca,
Czinege-utca: Bölcsőde-utca,
Pál-utca egy része: Péter-utca,
3 rózsza melletti sikátor: 3 rózsza-utca,
Nagy-Páris-utca: Páris-utca,
Kis-Pereczes-utca: Pereczes-utca.
Alsó-Füzes-u.: Füzes-u.,
Kis-Kut-u.: Vizvezeték-u.,
Nagy-Kut-u.: Csengeri-u.,
Múzeum előtt: Múzeum-u.,
Nagy-Temetőbe ut: Lipovniczky-ut,
Koldusápoló kertje mellett: Patak-u.,
Porond-u.: Városliget-u.,
Batári sikátor: Imre-u.,
Kőfaragó- és N.-Pereczes-u. közötti alsó sikátor:
Balassa-u.,
Papnövelde-től a vámházig ki: Debreczeni-ut.

Ujvároson:

Nagy-híd: Baross-híd,
Garasos-híd: Emléktéri-híd,
Kis-híd: Szent László-híd,
Nemzeti-híd: marad,
Kossuth-utca a Fűchsl házig: marad,
Pecze-sor: Szarvas-sor,
Kert-u.: Rhódey-Kert-u.,
Hosszu-sikátor: Négyes-u.,
Sörház-sikátor: Fábrián Lajos-u.,
Felső és Alsó-kaszárnya u.: Honvéd-u.,
Nagy-Piacz-tér: Ferencz József-tér,
Köröspart a reál és keresk. iskola előtt: Deák F.-u.,
Polgári iskola előtti u.: Reáliskola-u.,
Torna terem előtt (reálnál): Torna-u.,
Iparos menháznál: Menház-u.,
Nagy-Teleki-u.: Teleki-u.,
F.-Kis-Teleki-u.: Damjanics-u.,
A.-K.-Teleki u.: Bem-u.,
Felső, Alsó, Nagy-Pecze u. együtt: Szacsavay-u.,
Nagy-Magyar u.: Beöthy Ödön-u.,
Zár-sikátor: Szabadság-u.,
Mértékitelesítő előtt: Rózsza-u.,
Központi temető-ut: Rulikovszky-ut,
Kis-Pecze-u.: Pecze-u.,
Kis-Magyar-u.: Magyar-u.,
N.-Körözs u.: Körözs-u.,
Kis-Körözs-u.: Bethlen-u.,
Gyep- és Nap-u. a Kaszárnyáig: Vitéz-u.,
Aru-raktár és Pecze között: Aruraktár-tér,
Vég-u.: Aradi-ut.,
Bagoly-u.: Óvoda-u.,
Mocsár-u. eleje: Daru-u.,
Görbe-u.: Solyom u.,
Külváros és Ósi-ut között: Ósi-tér,
Tilinkó u.-tól a Kápolna utig: Gyöngy-u.,
Tilinkó u. más része: Fogoly u.,

Váralja-Velence-Csillagváros:

Erzsébet és Czigány-u.: Erzsébet-u.,
Gilányi sor: Bánya sor,
A nagyhidtól a Lőblé gyár alatt: Velencei part,

Sertés-vásártér: Vártér,
Nagy-Szőlős-u.: Szőlős-u.,
Gyár-Határ-N.-Hid-utczák: Gyár-u.,
Nagy-Templom és Nagy-Tükör-u.: Templom-u.,
Nagy-Malom és Bogár-u.: Malom-u.,
Szerecsen-Sütő és Vár-u. együtt: Báthory-u.,
Vasúti őrház és 39. sz. között: Sorompó-u.,
Knapp-téglagyárig: Téglagyár-u.,
Rimanóczy gyár melletti ut: Kálmán-u.,
Kolozsvári vasúti állomásig: Vasut-u.,
Nagy-Hid-u.: Hid-u.,
Oskola és Kistemplom-u.: Oskola-u.,
Kis-Tükör-u.: Tükör-u.,
Kis-Malom-u.: Veress Balázs-u.,
Kis-Pecze-u.: Szt. Jeromos-u.,
Árok-u.: Rómer-u.,
Csillagváros 1. kereszt utczája a 12. sz. háznál: Nagy István-u.,
Csillagváros 2. kereszt utczája a 6. sz. háznál: Komáromi-u.,
Csillagváros, a város felőli kereszt-ut.: Kommendáns-u.,
» a vámház melletti-ut.: Szálka-u.,
» a 3. kereszt utca: Csáky-u.

Királyunk magyar nevelője.

A Singer-féle most megjelent 1899-iki Almanach nyomán az összes fővárosi lapokat bejárta az a kedves kis történet, melyet *Mikszáth* irt királyunk első magyar dolgozatáról. Ezen elbeszélésben királyunk magyar tanítója gyanánt *Kiss János* udvari káplán szerepel. — A *Budapesti Hírlap* tegnapi számában *Korponayné Huszár* Paulina helyreigazítja Mikszáthnak e tévedését. Az ő saját esketési bizonyítványából mutatja ki, hogy királyunk magyar nevelője nem *Kiss János*, hanem *Kiss Pál* volt. És ebben igaza van.

Nemeskéri *Kiss Pál*, aki királyunkat a magyar nyelvre oktatta, ugyanis *váradai kanonok* volt. A milleniumi schematicus a következőket közli e derék, a nemzet hálájára érdemes ember életéről:

Nemeskéri *Kiss Pál* 1792. január 27-én Szent-Gróton Zalamegyében született. Mint győri egyházmegyei pap lett felszentelve 1819-ben. Bécsben *Herberstein* Molke gróf nevelője lett, később pedig a bécsi egyetemi könyvtár segéd-könyvtárnoka, majd a bécsi *Therézium* magyar nyelv tanára s ugyancsak a magyar nyelvben tanára *Ferencz Károly* főherceg fiának, köztük első sorban a most dicsőősegesen uralkodó *Ferencz József* királynak. 1840. ápril 25-én *váradai* kanonokká installáltatott. 1843-ban a Bold. Szűzről címzett királyhelyi apáti címet kapta. Több közművelődési és tudományos társaság tagja. Több tudományos munka szerzője, melyek közül kiválik gróf *Széchenyi* Ferencz életrajza és a *»Tanítás módja«* cz. munkája, mely utóbbi 1830-ban jelent meg. A magyar tudományos társaság tiszteletbeli tagja. Meghalt Bécsben 1847. október 31-én.

UJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 kr. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 kr. Más időben 50 kr.

November 20. A kath. kör gyásznappelye.

November 20. Szigligeti-társaság malinája.

November 23. A koldusápoló közgyűlése d. u. fél 5-kor

* **Királyi audencia.** A király ő Felsége az általános kihallgatások előtt *Bánffy Dezső* báró miniszterelnököt hosszabb kihallgatáson fogadta. — Az általános kihallgatáson fogadtattak: *Windschgrätz* József herceg lovassági tábornok, az arciére-testőrség kapitánya, *Bubics* Zsigmond püspök, *Teleki Géza* gróf, *Széchenyi* Tivadar gróf és *Máriássy* János báró altábornagy, titkos tanácsosok; továbbá *Széchenyi* Manó gróf államtitkár, *Berchtold* Richárd gróf és *Baresay* József főrendiházi tagok, *Battlyán* Tivadar gróf, *Szentiványi* Zoltán orsz. képviselők és *Borovickény*

Gyula őrnagy, kamarások. Cojeticariu Manó, Düringer Ferenc és Wulich Miklós lovag, vezérőrnagyok, Colard Hermann, Fűsők József, Halbhuber Tivadar, Hofbauer István, Kökler Venczel, Kivisch Ottokár, Pototschnig János, Perathonar János, Skrinjar Mátyás és Czialer Alfréd lovag ezredek, Giesel Vladimir báró alezredes, katonai attasé, Szélestey Károly, Kogutowitz Károly, Kerner Miklós, Lunka Ede és Nikits János alezredek, Pott Pál sorhajókapitány, Bartholomeides János tb. esperes, Chalupka Móricz, a katonai iroda titkára, D'Almeida Pál gróf, Fischer Miklós gyn. igazgató, Kennesey Miklós főszolgabíró, Seckendorf Egon báró stb. — Együttesen fogadta ő Felsége a pozsonyi izr. hitközség elöljárói: Wolf Jo. G. Gestetter Lázár és Herzfeld Ignácot.

* **Személyi hír.** Dr. Perjessy Mihály, a nagyvárad kir. ügyészség vezetője, hivatalos ügyben Székelyhidra utazott.

* **A Katholikus Kör matinéja.** F. hó 20-án vasárnap d. e. 11 órakor a Katholikus Kör saját helyiségében matiné tart, elhunyt királynénk emlékére. E matiné teljesen nyilvános jellegű lesz, miért is meghívót a kör nem boesát ki. Programmal szolgál a rendezőség.

* **Uj kuriai bíró.** Zsigmondovics Mihály szegedi kir. ítélőtáblai bíró a m. kir. kúriához számszerű bíróvá nevezetett ki.

* **A városi árvaház választmányának ülése.** Nagyvárad város árvaházának igazgató választmánya tegnap délelőtt dr. Buljovszky József polgármester elnöklése alatt ülést tartott, melyen jelen voltak: Grünvald Henrikné, Bognár Sándorné, dr. Molnár Imre, dr. Berkovits Ferenc, Gábel Jakab, Dus László, Stark Gyula, Komlóssy József. Szűts Dezső jegyző és Bordó Károly gondnok. Szűts Dezső előterjesztette, hogy az árvaházban leendő felvételért folyamodott árvák iratait átvizsgálta; az adatokat elő adta. E szerint a 14 kérvényező közül 9 árva jogosult a felvételre, míg 5 nem vehető fel. A négy üres helyre felvették Szász Dezsőné 10 éves Anna nevű leányát és 6 éves László nevű fiát, Moldovány Józsefné Juliska nevű 6 éves és Stettner Ferenc Mariska nevű 10 éves leánykáját. Komlóssy József bejelentette, hogy az árvaházban elhelyezett Farkas János nevű fiúcska anyja előkerült s jelentkezett az árvaházban. Ha az anya keresetképes, gyermekét kiadják az árvaházból s helyette Agó Erzsébet árva leányt veszik fel. Gábel Jakab hivatkozott arra, hogy az árvaházi alapnak mint egy 3000 korona megtakarítása van. A felvételre jelentkező árvák nagyszáma igen égetővé teszi, hogy mivel szegény gyermeket gondozás alá veheszenek, ezért a megtakarítást a gondozottak számának szaporítására óhajta fordítani. Az indítványt helyeselték s megbízták a polgármestert, hogy ha a kiadások megengedik, vegyen fel még árvákat. — Dr. Molnár Imre kerülve minden felekezeti célzást, igen heyesnek tartaná ha pénteken este az eddigi virsli helyett nem hus ételt kapnának a növendékek. Dus László nem kíván e tekintetben semmi újabb intézkedést, hanem hagyják meg az eddigi rendet. Továbbra is virsli vacsorát kapnak a növendékek. — A választmány felvett 1 főzőnőt (havi 10 frttal), 1 szolgát (7 frt) és egy hetest (6 frt). A gondnok és családjának az élelmet havi 73 frt 50 krban állapították meg. — Az árvaház negyedévi költségvetését a következőkben fogadták el: élelmezés 460 frt 39 kr, ruházat 25 frt, cselédség 69 frt, tűzifa 84 frt, coks 43 frt 20 kr, petroleum 15 frt 98 kr, vegyesekre 36 frt 20 kr, házi kellékek 26 frt 10 kr, összesen 759 frt 87 kr. — Ezzel véget ért az ülés.

* **A hadapród iskola kápolnája.** A nagyvárad honvéd hadapródiskola diszes palotájában már teljesen elkészítették s berendezték azt a diszes kápolnát, a mely egy kisebb templomnak is beillik. A csinos kápolna a 3-ik emeleten, a kiemelkedő, risalittal bíró épületrészt egészen elfoglalja, csápán a déli részen 1 ablaka tartozik a szekrestyéhez. A többi kellékeken kívül remek orgona is van a kápolnában. A szép helyiséget vasárnap, holnapután délelőtt fél tíz órakor fogja Dencs János várad-olaszii esperes-plebános tb. kanonok megáldani, a mely után ünnepélyes szent misét végez, a növendékek és a tanári kar jelentésében.

* **A magyar és román diákok harca.** A turini nemzetközi diák-kongresszuson, mint jelentettük, megtörtént már az első összejutkozás a magyar és román diákok közt s a magyarok győztek: a kongresszus leszavazta *Bolcas Luciant* a nagyvárad oláh tüntetések főhősét és kimondotta, hogy más románokat, mint a romániaiakat, a gyűlés el nem ismerhet. Ujabb turini távirat szerint a magyar diákok győzelme rendkívül elkésértette a románokat, a kik ott akarták hagyni a kongresszust. Tissier párisi diákelnök, kinek indítványára a kongresszus az említett fontos határozatot hozta, hogy a vesztes felet kiengesztelje, ujabb indítványt terjesztett elő. Indítványozza, hogy a kongresszus fejezze ki rokoaszenvét a románok iránt és mondja ki, hogy aspirációikat érinteni nem akarta. A románok erre ismét kihívóan viselkedtek. Ennek folytán azután a délutáni ülésen Tissier olyképp módosította félreértett indítványát, hogy a kongresszus minden nemzet jogos kulturális törekvését tiszteli. Angsúlyozta Tissier, hogy délelőtti indítványát csakis ily értelemben tette. A kongresszus lelkesen megtapsolta e kijelentést, a mi megint nagyon lelőhasztotta a románok kedvét, mert megérthették, hogy az ő törekvéseiknek nem szól a kongresszus szimpátiája.

* **A bonczház építése.** A napokban megemlékeztünk arról, hogy Laendler Mór miniszteri tanácsos a napokban Nagyváradon időzött. Mint értesülünk, nagyvárad tartózkodása alatt információit szerzett több olyan ügyben, a melyek most a város részéről fennvannak a miniszteriumban s várják a miniszteri döntését. Így kellőleg informálta magát a nagytemetőben épített bonczház ügyében s a helyszínen is megjelent s éppenséggel nem nyilatkozott kedvezően, hanem helytelenítette, hogy a kapu mellé építették a hulla házat, a melynél szerencsésebb helyett pályadij kitűzése mellett sem választhatott volna a város. Közegészségi tekintetből is kifogásolta a mostani helyen a bonczházat.

* **Eljegyzés.** Ritschel Vilmos kir. kat. mérnök eljegyezte Retsky László pénzügyi segédtitkár leányát, Ágnes-t.

* **Orvosok látogatása a honvéd hadapród iskolában.** A Biharmegyei orvos-egylet tagjai f. hó 30-án testületileg fogják meglátogatni a honvéd hadapród iskolát, hová az intézet orvostanára: dr. Fenyő Sándor hívta meg kartársait. Az egyesület tagjai d. e. 11 $\frac{1}{2}$ órakor gyűlekeznek a kitűzött helyen (Heringh Sándor gyógyszerárában). Felkérés folytán megjegyezzük, hogy a látogatás nem 11 órakor, mint eleinte tervben volt, hanem dr. Fenyő Sándor felkérésére 12-kor fog megtörténni.

* **Halalozás.** Már röviden megemlékeztünk özv. Fáber Antalné haláláról. Az elhunyt derék öreg nő, kinek halála gyászszal sújtja a Janky-családot is, pár hétig súlyos betegen feküdt. Temetése holnap, szombaton délelőtt megy végbe. A család által kibocsátott gyászjelentés a következő:

Gombay Jánosné szül. Fáber Auguszt, férje és gyermekek: Jolán, Barnabás és János, Porcsalmy Sándorné szül. Fáber Anna, férje és gyermekeik: József, Zoltán és Ernő úgy a maguk, mint a nagy-

kiterjedésű rokonság nevében is fájdalomtól megtört szívvel tudatják, hogy a jó édes anya, önfeláldozó anyós, szerető nagyanya és hű rokon: özv. Fáber Antalné, szül. Nyilas Rozália, életének 72-ik évében, a halotti szentségek felvétele után f. hó 16-án éjjel $\frac{3}{4}$ 11 órakor az Urban elhunyt. A megboldogult földi maradványai f. hó 19-én d. e. 9 órakor fognak Alsó-Kis-Teleky-utca 465. sz. háztól az Ujvárosi r. kath. templomban tartandó gyászmise után az Össi-i sirkebe örök nyugalomra tetetni. Mely végtisztességtételre a sokat és sokakért élt nő rokonai, tisztelői és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1898 nov. 7. Legyen áldott emléke!

* **A Városligethez vezető ut.** Miskolczy Barna törvényhatósági bizottsági tag tudvalevőleg indítványt adott be a közgyűléshez, hogy a Városligethez megfelelő lejáró utat készítsen a város s a területet rendeztesse. Azóta már sokat beszéltek ennek az indítványnak a czél-szerű keresztülviteléről, de igen nehéz kérdésnek bizonyult, amely még sok pénzbe is kerülne. A polgármester most megbízta a főmérnököt, hogy tervet, költségvetést készítsen s ezeket véleményével együtt terjesztsze be.

* **Mire jó a sörös üveg?** Arra is, amire Mundrucz Flóra használta a pestesi koresmában. Kettlen mulattak együtt ugyanis, Mundrucz Flóra és Mundrucz Tótyer. Temérdek sok söröket és másféle italokat beszédhetek, de hatása egész más volt a két idogálóra. Amíg ugyanis Tótyer teljesen elázva ölelte meg a locsát, addig Flórának csak akkor jött meg igazándiban a kedve s felkapva egy sörös üveget, Tótyert jól helybe hagyta vele. A sörös üvegnek nem lett semmi baja, sőt az a tisztesség érte, ami sörös üveget emberemlékezet óta nem ért, hogy t. i. a corpus delictum közé került, de Mundrucz Tótyer vele való érintkezés folytán több nagyobb sérüléseket szenvedett, melyek miatt Flóra az édesdi járásbíróhoz elé került.

* **A Kruspér család ősei.** Az ősi Kruspér-család tagjait a mult századtól a nagyvárad irgalmasrend templomának sirboltjában helyezték örök nyugalomra. A templom alatt a család hét tagja nyugodott. Az Echerolles-Kruspér család az olasz-i temetőben diszes kápolnát építtetett s a Kruspér-család nyugvó tagjait szintén itt helyezte el, hogy a család összes tagjaival együtt pihenjenek. Az irgalmasok templomából tegnap történt a régen elhunytak átszállítása, a szokásos hivatalos eljárás mellett s Echerolles-család tagjainak jelenlétében, az új kápolnába. Előbb az irgalmasok templomában gyászmise volt az elhunytak lelkiüdvéért, aztán külön-külön új érczkoporsóba helyezték az elhunytakat a régi koporsókkal együtt s a Concordia temetkezési intézet üveges gyászkocsiján kiszállították a nagy temetőbe. Az új kápolnában Dencs János tb. kanonok, esperes-plebános beszentelte a porladó holttesteket. Daczára, hogy a hét holttest közül a legtöbb már 50—90 év óta van eltemetve, a drága magyar diszruhák még most is ragyogó szépek. A legrégebben Kruspér Sándor (1807.) nyugszik s nem csak a drága selyem ruhák, hanem az elporladó, pókhálószerű porrá vált arc is kivehető volt. Az egész testen pedig látszott, hogy valóságos athléta természetű lovag volt a 24 éves korában elhunyt ifju. Az áthelyezett koporsókat az új kápolna kriptájában külön fülkében helyezték el. Az áthelyezettek a következők: Kruspér Sándor (elhunyt 1807), Kruspér István (1807), Kruspér Sándor (1811), Kruspér Sándor (1840), Kruspérné Sántha Mária (1849), Kruspér Laura (1858), Kruspér Auróra (1861). — Az áthelyezést Weiszlovits Adolf és fia temetkezési intézete végezte nagy pontossággal.

* **Rátkay József jubileuma.** Ezelőtt 25 éve, hogy Rátkay József, a mindenki által tisztelt s városunk szépművészetében tevékeny szerepet játszó férju Nagyváradra jött s meg-

szállott a Zöldfa-szállodában. Ezen huszonöt-
éves évforduló alkalmával Rátkay személyes
tisztelői, ismerősei s jóbarátai az ünnepelt tisz-
teletére ma este összejönnek a Zöldfa-szállodá-
ban s estélyt rendeznek.

* **Jól megfelelt.** Tanítót keresett két fia mellé
a haszonbérlelő.

— Mennyi fizetést kér egy évre? kérdi a je-
lentkező fiatal embertől.

— Négyszáz forintot.

— Micsoda? ma már annyit nem fordíthatok
fiaim nevelésére. Hiszen ennyi pénzért egy pár szép
ökröt kap az ember.

— Ha sokalja, akkor amugy is meglesz a pár
ökrök ingyen — vágta vissza a tanító.

* **Az új bankjegyek** világos rózsaszínűek
lesznek és úgy a rajz, mint a kiállítás tekin-
tetében igen sikerültek mondhatók. Az új bank-
jegyek külseje igen csinos és a többi követel-
ményeknek is minden tekintetben megfelelnek.
Az értékek az egyes tartományok nyelvén van-
nak jelölve és pedig az első részben, a hol a
nyolcz derékszögben az értékek megjelölése
fordul cseh, lengyel, olasz, szláv, horvát, czipil,
román és végül ruthén nyelven. A másik olda-
lon van a magyar szöveg.

* **Gyermek a szemétdöörben.** A mult
hét folyamán megemlékeztünk arról a szörnyű
felfedezésről, melyet a belényesi csendőr őrs
tett. Terpest község határában levő »Reu«
patakban ugyanis egy kised hullát talált. A
nyomozás teljesen kiderítette a bűntényt. A
bűnös *Barár* Mária cseszorai lakos nő, aki
szégyenletétől akart így megszabadulni leány-
gyermekét először a szemétdöörbe, dobta, más-
nap pedig a Reu patakba vitték. A bűnös leányt
letartóztatták.

* **Falb a jövő évről.** Mint minden eszten-
dőben, most is megjelent a Falb könyve, a mely
felfedi előttünk a jövő időjárás titkait.

Nem kevesebb mint **23 kritikus nap** lesz
jövőre, vagyis olyan napok, a mikor — Falb teo-
riája szerint — különféle tényezőknek összejátszása
léghőri zavarokat okoz, földrengések és gázrobba-
nások híreivel tarkítja a nap eseményeit. Ilyen döntő
tényezők pedig:

A holdnak a földhöz való közelsége; (perigaeum).

A holdnak aequatori állása.

A napnak a földhöz való közelsége, (perihélium).

A napnak aequatori állása.

Az új- és a teljes hold.

Nap- és holdfogyatkozás.

E tényezők különféle kombinációkban talál-
kozhatnak és minél nagyobb a hatásuk, annál »kriti-
kusabb« a kritikus nap. Ehhez képest három osztá-
lyba sorozza Falb az ő kritikus napjait. **Az első**
osztályba 1899-ben nyolcz nap esik, melyeknek
rendje, fokozatok szerint a következő:

Augusztus 21.	Január 12.
Szeptember 19.	Október 18.
Február 10.	Julius 22.
Március 11.	Április 10.

A **másodrendű** kritikus napok száma 10 és
pedig:

Junius 23.	Február 25.
Március 27.	November 3.
Április 25.	December 3.
Május 25.	Szeptember 5.
November 17.	Május 9.

Végül **harmadrendű** kritikus nap csak 5
van és pedig:

December 17.	Junius 8.
Január 26.	Julius 7.
Augusztus 6.	

Lássuk most már az időjárást.

Január hó első harmadában sok hó lesz és nem
épp alacsony hőfok; a második harmadban kevés
lesz a csapadék, de annál hidegebb; a harmadik
harmadban kevés hó és igen alacsony hőfok.

Februárban az időjárás nem mutat semmi ér-
dekeset.

Március végére árvízveszedelmet és zivataro-
kat jósol Falb.

Áprilisban sok hó lesz, sok zivatar, sok csa-
padék.

Május utolsó harmadában sok hó (örülhetnek a
csunya leányok),

Juniusban sok csapadék, zivatar, felhőszakadás,
árvizek, esetleg még hóesés is!

Hát bizony ez a félesztendő kevés vigasztalást
nyújt Falb szerint. No majd elvállik, mi teljese-
dik belőle.

Tyukszem tapasz.

— 100 új utcanev. —

Ha a civilizáció annyira fog haladni, hogy
egy lábón járnak az emberek, ehhez az impulst
itt Váradon fogja nyerni az emberiség. Ha valahol,
hát itt volna szükség rá, hogy egyik lábunkat
spóroljuk, míg a másik kopik.

Okosan cselekedte a bizottság, hogy vagy
50-nél kevesebb utcát látott el új neve-
vel, de azért a fennmaradó 100-at sem szeretném végig-
spaczirozni egyfolytában, még biciklin sem, pedig
úgy ülve megy az ember.

Van tehát 100 új utcanevünk, 100 új tyuk-
szemtapasz, mely alatt azonban a régi kövezet ma-
rad, melyet ősi tyukszemekkel taposunk tovább-
tovább.

Ah! miért is nincsen hét oldala a koczkának.
Diákkorom rémes emlékei közé tartoznak a jegecz-
tani órák. Odanyomott a markomba professzor ur
kristály egy $3 \times 8 = 24$ -es, vagy $4 \times 6 = 24$ -es je-
gezet s jeges mosolyal ripakodott rám, mutasd
meg, hol megy át a jegecztengely! Hej! beh sok
munka volt megcsinálni egy ilyen jegeczet, hát
még megadni a tengelyt. Itt Váradon könnyű. Míg
iskolába megy a diák, mindenféle jegeczet össze-
szedhet, ha kövezet felszedésre engedi a lelkiis-
meret s hogy hol megy át rajtuk a tengely, mi
könnyű megadni! Ott, ahol rálep járkálás közben,
ott megy át a talpától a feje bubjág. Mert nálunk
Váradon mindent élére állítanak — a kövezetet is.
Kövezzenek utcákat uraim, ne kereszteljenek, hi-
szen aki végig sétál utcáink és tereinken, ugys
elkereszteli azt magától.

Flasztert urak, ne csak flastromot.

IRODALOM.

— **Margit-dalok.** Vettük a következő so-
rokat: Felkérem mindazokat, akik *Margit-
dalok* című verskötetemen előfizeteket gyűj-
tettek, szíveskedjenek az előfizetési összegeket
cízímre (Nagyvárad, Posta-utca 354.) legkés-
őbb e hó 20-ig megküldeni. P a p p János.

— **„Ötven év egyházpolitikája“** című
korszerű és a sajtó által kedvezően fogadott
mű megrendelését melegen ajánljuk, annival is
inkább, mert a vaskos kötet ára csak 1 forint,
mely a szerző nevére — *Keményfy K. D.* Esz-
tergom — küldendő. Közelebb részletesen is-
mertetjük.

Az erzsébetfalvi rablógyilkosság.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, november 17.

A mult év szeptember 22-én borzaimas
rablógyilkosság történt a főváros tőzsomzé-
ségében, Erzsébetfalván. Leiketlen gyilkosok egy
öreg házaspárt, *Adelmann* Józsefet meg a
feleségét szekerczével agyonverték s miután a
házat kirabolták, petroleummal leöntötték az
ágyamút és felgyújtották. A tüze szaladt
össze a lakosság. A lángokat mihamar elfoj-
tották s ott találták az *Adelmann*-házaspárt
vérben. A vizsgálat eleinte téves utakon indult.
A fölmerült gyanuok alapján letartóztatták
Dienes Lászlót, a meggyilkolt öreg pár ház-
mesterét, *Sallay* Istvánt és *Krizsek* Jánost és
hosszasan, de eredmény nélkül folytatták elle-
nök a bűnvizsgálatot. A vizsgálatot azután más
irányba terelték — és eredménnyel. *Varga*
Györgyné beismerte, hogy ő és társai gyilkol-
ták meg és rabolták ki *Adelmann*-kat, akikről
tudták, hogy sok pénzük van. Bevallotta *Var-
gáné*, hogy az öreg *Adelmann*-t *Dobos* ütötte

le, az öreg asszonnyal pedig *Vella* Menyhért
végzett. Azután kirabolták a házat s felgyuj-
tották az ágyamút. *Dobos* és *Vella* mindent
tagadtak, csak annyit ismertek el, hogy látták
a gyilkosságot, de részesei nem voltak.

Két héttel ezelőtt újabb mozzanat történt
a bűnpörben: *Vella* Menyhért meghalt a fog-
házban s így a vádlottak csak ketten maradtak.

A bűnpörrel párhuzamosan érdekes polgári
pör is van folyamatban. Az öreg *Adelmann*
nyugatis végrendeletében feleségére hagyta egész
vagyonát. Most tehát a meggyilkolt asszonynak
első férjétől származott gyermekei: *Dietz* Vil-
mos és *Dietz* Lajos igényt tartanak az örök-
ségre. Ezt azonban csak úgy kaphatják meg,
ha a tárgyalás folyamán kiténik, hogy az öreg
Adelmann, *hacsak egy perczel is, de előbb
halt meg a feleségénél.*

A pestvidéki kir. törvényszék ma reggel
kezdte meg a bűnpör tárgyalását a vármegye
ház nagytermében, nagy közönség előtt.

A tárgyalást *Rónay* Kamill kir. táblai bíró
vezeti.

Dobos Ferenczet, *Mózes* László dr., *Varga*
Györgynét *Kenedi* Géza dr. ügyvéd védi. A
Dietz testvérek képviselőjébe *Fried* Vilmos dr.
jelent meg.

Miután az elnök röviden ismertette a bűn-
pör tárgyát, bejelentette, hogy *Vella* Menyhért
ezelőtt két héttel meghalt s így a törvényszék
azonnal beszüntette ellenében az eljárást.

Elsőben is *Varga* Györgyné lépett a bírósá-
g elé. Huszonöt éves, csinos asszony. Világos-
kék mosóruha van rajta, a fején pedig sötét
kendő, amelyet mélyen a szemébe huz. Tizen-
két éves kora óta napszámoskodik. Elnök kér-
déseirn előadja, hogy házmesterek voltak a
meggyilkoltaknál, akikről a gyilkosság előtt két
héttel távoztak el, mert nem tudtak ott meg-
élni.

— Beszélje el, hogyan állapodtak meg
abban, hogy *Adelmann*-kat meggyilkolják és
hogyan követték el a gyilkosságot?

— Ugy történt, hogy *Dobos* előre ment
Vella pedig *Lugosi* Ferenczhez.

— Most már megint *Lugosi* Ferenczet ke-
veri bele a dologba? Micsoda szemtelenség ez?

— *Lugosi* Ferencz velük volt. Reggel felé
jöttek haza hárman, ruhákat hoztak magukkal
és 160 frtot. Honnét vették ezt? kérdeztem.
Ne kérdezd, mondta *Vella*. Utóbb jöttek a cse-
nőrök és hozták a baltát. *Vella* megrántott
engem s odasugta: Ne vállald el, hogy a miénk
ez a balta. Én erre nagyon megijedtem, ők
pedig bementek a szobába és boroztak. Akkor
mondta *Vella*: Pajtások, most már ne tagadjuk
a dolgot, mondjunk el mindent az asszonynak!
És elmondták . . .

— A lopott holmikkal mit csináltak?

— Eladtuk mindjárt Gránernak.

— Ki az a Gráner?

— Pálkás Erzsébetfalván.

Elnök: Elrendelem Gráner azonnali előve-
zettetését. A tárgyalást addig felfüggesztem.

(A tárgyalás folyik.)

Igazságszolgáltatás.

Kuriai vádhatározat a Weiszlovits- Zeiterer ügyben.

A mult nyáron nagy port vert fel az az
affér, amely *Weiszlovits* Gyula körösszegapáti
bérlelő és *Zeiterer* József nyugalmazott kapitány
között folyt le.

Zeiterer a Csáky féle uradalomnak a fel-
ügyelője volt és *Weiszlovits*sal régebb idő óta
ellenséges viszonyban éltek, aminek a vége

verekedés lett. Az ügy a törvényszék elé került. A vizsgálat folyama alatt a két tanúval *kötelező* nyilatkozatot irattak alá, amiért is *Weiszlovits* Emil és *Fleiser* Miksa ellen megindult a vizsgálat a *hamis tanúzásra való* rábírás miatt is.

A törvényszék *Weiszlovits* Gyulát, *Zeiterer* Józsefet súlyos testi sértésért helyezte vád alá, *Weiszlovits* Emilt és *Fleiser* Miksát pedig a hamis tanúzásra való rábírásért.

A kir. tábla a törvényszék vádhatározatát megváltoztatta, amennyiben a két utolsó vádlottat *nem helyezte* vád alá, míg az első két vádlott vád alá helyezését helyben hagyta.

A Kuria a napokban foglalkozott ezzel az ügygel s a kir. tábla végzését *megváltoztatta*.

A kir. Kuria *Weiszlovits* Gyulát és *Zeiterer* Józsefet a súlyos testi sértésért, *Weiszlovits* Emilt és *Fleiser* Miksát pedig két rendű a büntető törvénykönyv 222 §-a alá eső *hamis tanúzásra való rábírás büntette* miatt vád alá helyezi.

Ezenkívül még több becsületsértési ügy is van folyamathatban *Weiszlovits* Gyula ellen, amelyeket mind egyszerre fognak tárgyalni ezzel az ügygel.

A szenzációs ügyben már valószínűleg a jövő hóban meg lesz a végtárgyalás.

A végtárgyalás igen érdekesnek ígérkezik, úgy hogy ez alkalomra valószínűleg megnyitják az esküdtszék karzatait.

REGÉNY-CSARNOK.

A TÜNDÉR-ROZSÁK.

— Egy kis botanikával elegy novella. —

Irtai: Kontúr Béla.

7

— Furesa egy ember ez a Waldstein gróf is. Én velem, a ki apja lehetnék, olykor goromba, sőt még a baronessze jelenlétében is el-elesuszik a szája. Nem rég tanúja voltam, midőn az egyházfinak éppen nem csinos, bár formás testű leánya körül legyeskedett s tündérekéről, nemtökről, angyalokról beszélt neki, mint egy udvaronc. Tegnapelőtt egy szép özvegyasszony volt itt Békésmegyéből, királydaróczi Daróczi Kata, a kié egész Békés-Szent-András s ezelőtt oly litymálólág beszélt a nőkről, s többek között ezt mondá: »Minden férfi házassága után, legkésőbb hat hét múlva, megbánja, hogy megházasodott.« A szép asszony majd megpukkadt mérgében. Azután midőn Nagyváradra mentem, a Pokol-utczában találkoztam vele, egy színésznővel ment karonfogva.

— Telivér mágnás! — mondá a szép Szunyoghné s szemei lángolni kezdtek.

— Ez olyan tempó, melyet az osztrák dragonys tiszteltől sajátított el, kik a grófnékat kenyér-galacsinnal dobálják s ügyvédnek azt mondják: »Kezeit csókolom, méltóságos asszony!«

— A grófot leginkább arról lehet megismerni — mondá Szilágyi alispán, — hogy éppenséggel nem olyan, a milyennek az ember a grófokat képzei...

A páter guardián elővette a tubákospixist s megkínálta Szilágyi alispán urat, mondván:

— Dignetur, domine spectabilis, ex hac circuli peripheriuncula modicum herbae Nocotianae copiam molli digitorum compressione satigandis naribus applicare...

... Másik sátorban ezalatt Bumbera Miska egy dikcióba kapott, elmésen akarván felköszönteni Schmidt Gábor könyvkötőt, a ki féltékeny feleségével s két leányával vett részt a bucsun. Hangozott pedig a vége ekképen:

— »Szem szemhez illik; egy agyhoz két szem: egy süveg mellé három szál toll; egy szekérbe négy kerék; jöttek is a barátok, ha vót mit, ha-tak is, ha maradt. Illik annak busulni, kinek hét eladó lánya van. Nem adnék egy tele palaczkot nyolcz üres palaczkért, illik

annak kilencz pohár bort meginni, ki ezeket elő nem tudja számlálni.«

— Éljen Bumbera! — kiáltották s nevetek rajta és némelyek a hasukat fogták

Bumbera észrevette a grófot, ki ott állt, senkitől sem láttatva és sas szemeit végig jártatta a tömegen; Bumbera nem ismerte a grófot s rákiáltott:

— A ki minket onnat néz, — Lepje be a zöld penész...

Nagy nevetés támadt a rimjátékra, azonban a nagy nevetés pokoli lármába s jajveszékelésbe csapott át s iszonyu tolongás vett erőt a bucsusok táborán s fülsiketítő kiáltások hallatszottak:

— Szaladj! Menekjüljön, a ki merre tud!

— Mi az? — Kérdé a bárónő Kitaibelt, a ki ott állt mellette.

— Valami szerencsétlenség történhetett. ... Bőmbőlés hallik, de a por eltakar mindent s midőn eloszlik, a tér üres: csak néhány jajveszékelő asszony és gyermek van ott, a ki hanyat homlok szaladnak s egy óriási kivert bika, nemesvérű algau állat, mely toporzékolts csülkeivel s rekedt, kurtá bőgés hallat.

A bika úgy került ide, hogy az ügözsi pusztáról, mely a káptalan birtoka volt, a karám felé terelték a gulyát a lovas pásztorok. A tehenek bőgtek, a mint elmaradt tőlük a dus legelő s vissza-vissza néztek. A bikák bőmbőlve haladtak a tehenek mellett s kormos nyakuk fölött lélelmesen villogott hegyes, fennálló szarvuk. A tehenektől oldalra egy öreg s egy fiatal bika ment s haragosan bőmbőlve méregették egymást. A pásztorok falkába terelték a barmokat, de a két bika nem akart engedelmesskedni, folyton szemmel tartottak egy fiatal üszőt, mely két szelid, nagy szemével bámult feléjük. Remek egy állat volt: lábszárai vékonyak, dereka egyenes, nyaka karsu, fehér tőgye mellett két oldalra izmos, nagy tej-erek futottak össze.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A király a főváros küldöttségének.

Budapest, nov. 17. (Saj. tud. táv.) A király a főváros küldöttségének meleg hangon felelt s megköszönte a hódoló feliratot.

Bánffy a királynál.

Bécs, november 17. Ő Felsége ma délelőtt Bánffy Dezső báró miniszterelnököt hosszabb magánkihallgatáson fogadta. (Magy. Táv. Ir.)

Krieghammer lemond.

Bécs, november 17. (Saját tud. táv.) Bécsi híresztelések szerint Krieghammer hadügyminiszter a Hentzi szobor ügyében kiadott hadparancs kommentárjáért lemond.

Parlamenti helyzet.

Budapest, nov. 17. (Saját tud. táv.) A szabadelvűpárt értekezletén Bánffy br. bejelentette, hogy a király bizalmát bírja és bírja a többség támogatását és utólagos beleegyezést azon intézkedéshez, ha a budget tárgyalását az ellenzék januárig megtagadja.

Tiszta Kálmán kijelentette s utánna többen, hogy a kloturt nem engedik behozni, mert a szólásszabadságnak kárára volna. Bánffy miniszterelnöknek a párt bizalmát szavazott.

Budapest, nov. 17. (Saj. tud. táv.) A függetlenségi és 48-as párt ma tartott értekezletén Tóth János rosszalási javaslatot adott be Olaj és Eötvös ellen. Mindketten védekeztek, mely után elfogadták Meszlényi Lajos közvetítő indit-

ványát, hogy egyénisézetükkel nem értenek egyet s nincsen a disharmónia működésében. A párt határozatából a harcztot folytatják.

Vilmos császár utja.

Malta, nov. 17. A német császári párma reggel innen tovább utazik. (Magy. Táv. Ir.)

Egy nagyváradi orvos halála.

Budapest, nov. 17. (Saj. tud. táv.) Egy tehetséges fiatal orvost ragadt el a halál a sebészeti klinikán. Dr. Gonzor Béla nagyváradi fiatal orvos az áldozat. A sebészeti klinikán munkaközben hirtelen rosszul lett, s délután meghalt. Édes anyját táviratilag értesítették e szörnyű csapás hírére.

Gurko tábornok fia.

Páris, nov. 17. Gurko volt orosz tengerészhadnagyot, akit egy orosz államtitkár ellen Monte-Carlóban megkísérelt gyilkos merénylet miatt letartóztattak és a formalitások elintézéséig Párisban fogva tartottak, tegnap reggel czellájában halva találták. (Magy. Táv. Ir.)

A karlisták.

Madrid, nov. 17. Hivatalos körökben hire járt, hogy a kormány intézkedéseket tett mindennemű lázadás gyors elfojtására és hogy a katonai hatóságok utasításokat kaptak a karlisták netaláni zendülése esetére. (Magy. Táv. Ir.)

A franciaországi események.

Páris, november 17. Azzal a tegnap szárnyra kell és a lapok nagy részében is megjelent hírrel szemben, hogy Picquart ellen befejezték a vizsgálatot és ügyvédjének, Labori-nak megengedték, hogy kienésével érintkezzék, azt mondja a »Journal«, hogy Zurlinden döntése hétfőre várható. Ha Picquart-t haditörvényszék elé állítják, akkor december 12-én fog előtte megjelenni. A »Journal« bizonyos fentartással közli ezt a hírt.

Azt a tervet, hogy Picquart-nak diszkardot adnak át és erre a célra gyűjtést indítanak, Picquart részéről felhatalmazott személyek kívánságára elejtették.

A »Siècle« állítólag felhatalmazást kapott annak a kijelentésére, hogy a kormány a minisztertanácsban arra a meggyőződésre jutott, hogy a Picquart ellen megindított vizsgálat során több nagyobb szabálytalanság fordult elő, aminthogy az érthetetlen bírósági határozatok is csak arra magyarázhatók, hogy Picquart fogását lehetőleg meg akarják hosszabbítani. A hadügyminiszter kénytelen volt vétő-jogával élni és a vizsgálatot ebben az ügyben elrendelni. Több lap megerősíti, hogy a kormánybiztos az esetben, ha Picquart-t haditörvényszék elé állítják, nem fogja kérni a nyilvánosság kizárását. (Magy. Táv. Ir.)

Anglia külpolitikája.

Manchester, nov. 17. Chamberlain gyarmatügyi miniszter tegnap beszédet mondott, a melyben kifejtette, hogy Nagy-Britannia csak olyan területeket akar Kinában megszerezni, a melyek tengeri hatalmi állásának biztosítására szükségesek. Az Oroszországgal való meg-egyezés, ha lehetséges, kívánatos volna, de főle egyezményeknél azt tapasztalta, hogy nem,

maradhatnak állandóan érvényben, ha nem áll mind a két félnek érdekében, hogy ragaszkodjanak hozzá vagy ha a két fél egyikére nem elég erős arra, hogy az egyezmény fentartását kérészkolja. Tényleg Nagy-Britania jobb garanciát kíván a nyílt ajtó politikájának biztosítására, mint a minőt papírra vetett egyezmény nyújthat. Ilyen garancia azonban csak a nemzeteknek az az általános megállapodása lehet, hogy Kínában szabadevű kereskedelmi politikát fognak követni. Chamberlain örömet fejezte ki azon, hogy Nagy-Britania viszonya Németországhoz és az Egyesült-Államokhoz szorosabb és bensőbb lett, mint nemrég volt. Ennek a két országnak az érdekei azonosak Nagy-Britania érdekeivel, de nincs szó formális szövetségi szerződésről, a mire Nagy-Britanniának nincs is szüksége. Nagy-Britannia meg tud állani egymagában is, de ha szövetségre lép, ép annyit nyújthat, mint a mennyit kap. Beszéde további folyamán kiemelte Chamberlain azt a barátságos viszonyt, a melyben Nagy-Britannia azokkal a hatalmakkal áll, a melyekben érdekei Nagy-Britannia érdekeivel azonosak és újra azon való örömet fejezte ki, hogy Németországhoz való viszonyukban ilyen haladás mutatkozik. Seholy a világon nem lát olyan pontot, a hol Németország érdekei komoly ellentétben volnának Nagy-Britannia érdekeivel; ép azért lehetségesnek tartja, hogy Nagy-Britannia állandó szövetség nélkül is általános megegyezésre jut Németországgal.

A Fasoda-ügy.

Páris, nov. 17. A »Libre Parole« kategorice jelenti, hogy Oroszország a Fasoda-ügyben folyt tárgyalások során ötször tette a francia kormánynak azt az ajánlatot, hogy Franciaország érdekében közbelép. (Magy. Táv. Ir.)

Olaszok és francziák.

Masszaia, nov. 17. A mint Aszabból jelentik, a »Scorpion« francia cirkáló-hajó a tengerpartnak a raheitai szultánúthoz tartozó részén egy francia ügynököt szállított partra hat matrózzal és két benszülött katonával. A Raheitában állomásozó helyőrség parancsnoka, aki olasz tiszt, egy század katonasággal a helyszínére ment és magyarázatot kért a francia ügynöktől. Ez válaszában azt mondta ugyan, hogy a kérdéses hely már a francia határon belül van, mindazáltal hajlandónak nyilatkozott arra, hogy a hat matrózzal visszavonul a »Scorpion«-ra, de a két benszülött katonát, a kikhez egyik alárendelt polgári hivatalnok csatlakozott, ott hagyja. Az olasz tiszt az ott maradtak mellett csak egy szakasz katonaságot hagyott hátra, abban a föltevésben, hogy a vitás ügyet a két kormány fogja elintézni, amelyeknek haladéktalanul jelentést tettek az esetről. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

A központi hitelszövetkezet vezetősége. Arról értesülünk, hogy a központi hitelszövetkezet elnökségére nézve már félig-meddig megállapodásra jutottak az irányadó körök. Az elnöki állásra, melynek betöltése nagy nehézségekkel járt, Széchenyi Sándor gróf v. b. t. t., főrendiházi tag, Tolnavármegye főispánja van kizemelve, az első alelnök Hajós József országgyűlési képviselő, a Károlyi-féle szövetkezeti központ eddigi igazgatója, a második alelnök, mint már régebben köztudomású, Béla-

váry-Burkhard Konrád főrendiházi tag lesz. Az igazgató személyében még nem állapodtak meg, de egy budapesti pénzügyintézet igazgatóját hozzák kombinációba.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. november 17-én

Magyar aranyjárdék 4%	119.—
Magyar koronajárdék —	97.75
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 ¹ / ₂ %	119.75
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 ¹ / ₂ %	100.—
Magyar keletvasúti államkötvény 1876-ból	119.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	96.10
Italmérési jog megváltási kötvény —	100.55
Horvát-szlavón földterhermentesítési kötvény —	97.—
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön —	161.50
Tiszabábalyozó és szegedi sorsjegyek kölcsön —	135.—
Osztrák járdék papírban —	101.—
Osztrák járdék ezüstben —	100.75
Osztrák járdék aranyban —	120.—
Osztrák korona járdék —	101.25
1860. Osztrák államsorsjegyek —	140.—
Osztrák magyar bankrészvény —	910.—
Magyar hitelbankrészvény —	383.25
Osztrák hitelintézeti részvény —	355.75
Páris vista —	34.—
Német birodalmi márka —	58.95
London vista —	120.60
Páris vista —	47.60
20 márkás arany —	11.78

SZERKESZTŐI POSTA.

Napraforgó. Helyben. Prózában írt műveisékéje annyira ellentétben áll a modern ízléssel, hogy arra nem reflektálhatunk. Ami a verseit illeti, a költői léleknek több vonását fedeztük fel azokban, de formailag azok még annyira gyengék, hogy egyelőre szó sem lehet azok közléséről, annál kevésbé, mert elvünk a versekből csak a kétségtelen jót közölni, s azt is csak ritkán. Harmadik verse különben a legjobb, de a fokozás hiányzik belőle, ami a gondolatmenetet illeti.

A szerkesztőért felelős.

Dr. VUCSKICS GYULA.

Alapított 1877.

Legrégibb TEA és RUM posta kiviteli üzlet
BIEBER ANTAL utódai

KOVÁCS és MEZEY
BUDAPEST.

VII. Kerepesi-ut 6. a nemzeti színházzal szemben.

Nagykereskedési árak!

nagyobb háztartásoknak, vasutasoknak, csend-öröknek, fűszerkereskedőknek és kávéosoknak.

Kiváratra árjegyzék!

CHINAI-OROSZKARAVÁNTÉÁK
1/2 kiló 2 frttól kezdve.

Czégünk különlegessége BRASILIAI RUM törvényes czimkével
1 pint = 1¹/₁₀ liter 1.20, 10 pal. 1.10, 20 pal. 1.05, 1 literes palaczk —.90, 10 pal. —.85, 20 pal. —.80 kr.

Jamaica Rum 1 liter 1.40 krtól feljebb.
Fejedelmi Rum 1 liter 2 frt 80 kr.

Magyar cognac

1/1 pal. * 1.20, ** 1.50, *** 2.—

Francia cognac

Martell *** 1/1 pal. 4.— 1/2 pal. 2.—

Francia cognac

Malignon *** 1/1 pal. 2.60 1/2 pal. 1.30

Kávé kilója 1.45, 1.78, 1.95

CACAO, CSOKOLÁDÉ, LIKÖRÖK,
törköly, szilvium, teasütemény, rudvanília sat.

FÜSZERCZIKKÉK

Dreher Antal kőbányai serfőzde kizárólagos főraktára,
évi kötéseknél legolcsóbb gyári árak,

Levél-cím:

KOVÁCS és MEZEY nagykereskedők
BUDAPESTEN.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller

Liniment. Capsici comp.

Ezen hírneves házszer ellenállt az idő megpróbáltatásának, mert már több mint 30 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsölésként alkalmazatik köszvény, csúszási, tagszagatásnál és meghűléseknél és az orvosok által bedörzsölésre is mindig gyakrabban rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyártója Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű házszer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegekben árban majdnem minden gyógyszerárban kapható. Ezen fókuszál a Török József gyógyszerésznél Budapesten. Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbértékű utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjegy és Richter czéjegyzés nélkül mint nem valódit utasítsa vissza. RICHTER F. AD. és társa, cs. és kir. udvari szállító, RUDOLSTADT.

Eladó cserfa.

A nagyváradi I. sz. káptalani
uradalom központi irodájában

I. oszt. cser tűzifa

eladó.

Megrendelések ugyanott eszközölhetők.

Papp Imre,

íróaszt.

Ö csász. és apost. kir. Felségének elhatározása folytán.

A birodalom innaenső részének polgári jótékony
célokra szánt

XXXII cs. kir.

államsorsjáték.

Ezen — egyetlen egy Osztrák birodalomban
törvényszerűleg engedélyezett — **pénzsorsjáték 12.034 nyerevény** tartalmaz **készpénzben, 401.800 korona** végösszegeben.

A Főnyeremény

200.000

koronára rug.

A nyeremények kifizetéseért a cs. kir. lottójövedék kezkeskedik.

**A huzás visszavonhatatlanul 1898. évi
decz. hó 15-én történik.**

➡ Egy sorsjegynek ára 4 korona. ➡

A sorsjegyek Bécsben a cs. kir. államsorsjátékok osztályánál I. ker. Riener-utca 7-ik szám. alatt, lottógyűjtődekben, dohánytőzsdékben, adó-, posta-, távirat- és vasúti hivataloknál, váltóüzletekben stb. kaphatók. Játéktervek sorsjeggyevők részére ingyen adatnak ki.

A sorsjegyek portómentesen küldetnek át.

A cs. kir. lottójövedék igazgatóság
államsorsjátékosztályától.